

Κείμενο της Ειρήνης Θυμιατζή

Λίγα λόγια για το ρεμπέτικο...

Το ρεμπέτικο αποτελεί ένα ξεχωριστό είδος ελληνικού λαϊκού τραγουδιού και συγκροτεί μια ιδιάζουσα έκφραση της λαϊκής παράδοσης των αστικών κέντρων. Για μεγάλο χρονικό διάστημα είχε παρεξηγηθεί και συχνά αντιμετωπιζόταν με περιφρόνηση. Μόνο τα τελευταία χρόνια έγινε αντικείμενο συστηματικής μελέτης κι έρευνας, με αποτέλεσμα να αποκατασταθεί η αξία του.

Η χορωδία με την επωνυμία «CHORUS'87» θα προσπαθήσει να ξαναζωντανέψει στη μνήμη μας ένα σημαντικό δείγμα ρεμπέτικων τραγουδιών. Θα προηγηθεί, ωστόσο, μια ιστορική περιπλάνηση στους γεωγραφικούς χώρους δημιουργίας και άνθισης των συγκεκριμένων τραγουδιών, ενώ παράλληλα θα σκιαγραφηθούν οι διάφορες φάσεις εξέλιξής τους, ώστε το ακροατήριο να μπορέσει να αναπαραστήσει νοερώς το κοινωνικό σκηνικό, που ευνόησε την εξάπλωσή τους.

Ο όρος «ρεμπέτης» υποδηλώνει γενικά τον άσωτο, τον αλήτη, τον αδιάφορο. Στη θέση της αστικής ηθικής μπαίνει η ηθική του «μάγκα», όρος που κατά το ρεμπέτικο λεξιλόγιο, παραπέμπει στο λαϊκό άνδρα, που προβάλλει τη ρεμπέτικη παρέα, το τραγούδι και το λαϊκό χορό ως στοιχεία ικανά να γεμίσουν τη ζωή του. Ωστόσο, τα κριτήρια για τη «ρεμπετιά», δηλαδή για την αφηρημένη ουσία της ρεμπέτικης συμπεριφοράς, είναι -λίγο ως πολύ- προσωρινά, καθώς τροποποιούνται ανάλογα με τον τόπο, τη χρονική περίοδο και τον ερμηνευτή.

Σημαντικό ρόλο στη γένεση του ρεμπέτικου διαδραμάτισε η Μικρασιατική καταστροφή, που γέμισε τα αστικά κέντρα με λαϊκές μάζες από την ελληνόφωνη Ανατολή. Καθώς οι μάζες αυτές συνάντησαν πολλές κοινωνικο-οικονομικές δυσκολίες, ξεκινώντας τη ζωή τους στην Ελλάδα, ένα μεγάλο μέρος τους περιθωριοποιήθηκε και εντάχθηκε στο λαϊκό υπόστρωμα που εκφράστηκε με το ρεμπέτικο τραγούδι. Γι' αυτό, και στα πρώτα του χρόνια το ρεμπέτικο επηρεάστηκε έντονα από το σμυρναίικο τραγούδι, που είχε

ανθίσει νωρίτερα στην πόλη της Σμύρνης και μεταφέρθηκε από τους πρόσφυγες στην Ελλάδα.

Οι κύριοι θεματικοί άξονες των ρεμπέτικων τραγουδιών είναι: τα βάσανα που προέρχονται από τον έρωτα και τις γυναίκες, η μιζέρια και η φτώχεια, η απελπισία, ο πόνος και η διαμαρτυρία, η μοναξιά, η φυλακή, οι χαρές της ζωής, το όνειρο, τα ναρκωτικά κ.ά.

Οι πιο γνωστοί εκφραστές του ρεμπέτικου τραγουδιού είναι ο Βαγγέλης Παπάζογλου, ο Παναγιώτης Τούντας, ο Σπύρος Περιστέρης, ο Μάρκος Βαμβακάρης -εκφραστής του πειραιώτικου στιλ, του οποίου τα τραγούδια κωδικοποιούν κι εξειδανικεύουν τη ζωή της μαγκιάς- ο Δημήτρης Γκόγκος (με το ψευδώνυμο Μπαγιαντέρας), ο Βασίλης Τσιτσάνης, ο Μανόλης Χιώτης, ο Γιώργος Μητσάκης, ο Γιάννης Παπαϊωάννου κ.ά.